

Emma Kari vihr ym.

Toimenpidealoite poronhoitajien oikeuksista yhdenvertaiseen ja tasa-arvoiseen elinkeinon harjoittamiseen ja reiluihin sijaistamiskäytäntöihin

Eduskunnalle

Poronhoidon lomitusten sijaisapujärjestelmä ei nykyisellään kohtele poronhoitajia yhdenvertaisesti muihin maataloudeksi miellettyihin aloihin nähden. Poronhoitaja on poronhoitajien sijaisavusta annetun lain 4.1 §:n mukaan oikeutettu vastaanottamaan sijaisapua vain sairauden aikana tai tapaturmien sattuessa, mutta ei esimerkiksi vanhempainvapaan tai varusmiespalveluksen aikana. Oikeudet ovat näin ollen merkittävästi rajatummalla kuin maatalousyrittäjillä, joilla on käytettävissään useita eri lomituspalveluja, kuten vuosilomalomitus, sijaisapulomitus ja maksullinen lomitus. Poronhoito-oikeus eli vapaa laidunnusoikeus on erityislailla (PHL 848/1990) säädetty oikeus ja olennainen osa saamelaisesta kulttuurista.

Poronhoidon sijaisapujärjestelmän kustannukset ovat noin 250 000—300 000 euroa vuodessa. Virallista kustannusarvioita siitä, mitä maksaisi kehittää poronhoitajien sijaisapujärjestelmää yhdenvertaiseksi maatalouden elinkeinonharjoittajien kanssa, ei ole. On kuitenkin pääteltävissä, että kyse on pienestä summasta valtion budjetissa: Paliskuntain yhdistyksen mukaan vuonna 2019 Suomessa oli 4 354 poronhoitajaa. Poronhoitajien sijaisaputuntien määrä vaihteli vuoden 2020 aikana 120 tunnista 200 tuntiin. Samaan aikaan maatalousyrittäjä käytti vuonna 2019 keskimäärin 314 tuntia sijaisapua.

Nykyinen malli on poronhoitajille eriarvoistava ja saamelaisten tapauksessa rikkoo räikeällä tavalla alkuperäiskansan oikeutta harjoittaa perinteistä elinkeinoa. Sijaisapu tulee nähdä osana poronhoitajien sosiaaliturvaa, eikä valtio voi perustuslain 6 §:n mukaisesti asettaa Suomen kansalaisia ja Suomessa asuvia ei-yhdenvertaiseen asemaan.

Nykymalli on myös sukupuolinäkökulmasta ongelmallinen. Vanhempainvapaiden aikaisen lomituksen epääminen poronhoitajilta asettaa erityisesti saamelaisnaiset eriarvoiseen asemaan muun väestön kanssa: mikäli vanhempainvapaiden käyttö jakautuu myös poronhoitajien keskuudessa samalla tavalla kuin muussa väestössä, pitävät naiset merkittävästi miehiä suuremman osuuden vapaista. Poronhoitajista naisia on noin kolmasosa. Kyse on siis olennaisella tavalla sukupuolten välisestä tasa-arvosta ja ihmisen oikeudesta perustaa perhe.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Toimenpidealoite TPA 11/2021 vp

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin poronhoitajien sijaisapujärjestelmän korjaamiseksi, jotta järjestelmä kohtelee poronhoitajia yhdenvertaisesti muiden maatalouden muotoina pidettävien elinkeinojen ja niiden harjoittajien kanssa.

Helsingissä 12.2.2021

Emma Kari vihr
Iiris Suomela vihr
Saara Hyrkkö vihr
Minna Reijonen ps
Satu Hassi vihr
Eva Biaudet r
Katri Kulmuni kesk
Mari Holopainen vihr
Pirkka-Pekka Petelius vihr
Sofia Virta vihr
Merja Kyllönen vas
Heikki Autto kok
Tiina Elo vihr